

Η παιδεία προϋπόθεση για καλύτερο δημόσιο βίο (Αναστασία Δημητρακοπούλου, Δρ. Φιλοσοφίας Παν/μίου Αθηνών)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Η Ακαδημία Αθηνών (Φωτ. Depositphotos)

Ο Δημόκριτος προβάλλει την μεσαία τάξη και γι' αυτό επιμένει στην απόκτηση μέτριας περιουσίας από τους πολίτες, γεγονός που ισχυροποιεί περαιτέρω την προσπάθεια εδραιώσεως του δημοκρατικού πολιτεύματος (Απ. 285). Ομοίως, ο Σταγειρίτης αναφέρει ότι η υγιής δημοκρατία υπάρχει εκεί, όπου υπερέχουν οι μέσοι, διότι ευκολότερα υποτάσσονται στις

επιταγές του λόγου (Αριστοτέλους, *Πολιτικά*, 1295 b 6).

Ο Αβδηρίτης φιλόσοφος επισημαίνει, όχι μόνο τα προτερήματα, αλλά και τις ατέλειες του δημοκρατικού πολιτεύματος. Μία από τις στρεβλώσεις της δημοκρατίας είναι ότι δεν εξασφαλίζει την ανάδειξη των κατάλληλων προσώπων στον δημόσιο βίο. Γι' αυτό καλεί τους συγχρόνους του να εκλέγουν στα δημόσια αξιώματα τους αδέκαστους, τους ικανότερους και τους καλύτερους. Για παράδειγμα, ένας πολίτης, ο οποίος χρηματίζεται δεν είναι δυνατόν να αναλάβει δημόσιο αξίωμα (Δημόκριτος, *Απ.* 267, 75, 50). Θεωρεί ότι οι περισσότεροι εκ των πολιτών έχουν την δυνατότητα να κατέχουν αξιώματα, δεν αποκλείει τον λαό ούτε τον φοβάται, απλώς, πιστεύει ότι απαιτείται η γενίκευση της παιδείας, ούτως ώστε να αναδειχθούν τα προτερήματα του ανθρώπου και κάποιες ιδιότητές του να συστηματοποιηθούν: «πλέονες ἐξ'ἀσκήσιος ἀγαθοί ἢ ἀπόφύσιος», (Δημόκριτος, *Απ.* 242 57, 53, 59). Η έλλογη γνώση συνδέεται με την αυτογνωσία και την σωφροσύνη, οι οποίες υπάρχουν ως δυνατότητες σε όλους, πραγματώνονται, όμως, από τους ζητιάνους και τους εγρηγορούντες (Ηράκλειτος, *B* 116, Κελεσίδου 1994).

Επίλογος

Ολοκληρώνοντας, θέλουμε να επισημάνουμε ότι η εδραίωση και η εύρυθμη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος δεν είναι δεδομένη, αλλά, όπως ανεδείχθη από τα κείμενα του Δημοκρίτου, απαιτεί την ενεργοποίηση των πολιτών, τον σεβασμό προς τις αρχές του, την επαγρύπνηση, την μη ανοχή προς τις ατασθαλίες των κυβερνητών και τον έλεγχο προς όλους. Δεν συγχωρείται ο εφησυχασμός, διότι караδοκούν οι άνθρωποι, οι οποίοι επιβουλεύονται το πολίτευμα. Οι πολίτες πρωτίστως έχουν χρέος να κρίνουν τις δικές τους πράξεις, δηλαδή να κάνουν, όπως θα λέγαμε με σημερινούς όρους αυτοκριτική: «κρέσσοντά οικεία ἐλέγχειν ἁμαρτήματα ἢ τὰ ὀθνεῖα» (Δημόκριτος, *Απ.* 60). Θα προσθέταμε ότι οι πολίτες και, ιδίως, οι άρχοντες ευθύνονται για την λήψη ή μη των ορθών αποφάσεων, όσο αυτό είναι εφικτό, δεδομένου ότι η κοινωνία δεν υπακούει στις αξιώσεις μας και ως εκ τούτου είναι ανεξέλεγκτες οι βασικές παράμετροι. Συνεπώς, ο άρχων καλείται να αποφασίσει, όχι πάντα, με τον τρόπο που επιθυμεί, αλλά, συχνά, με ό,τι είναι εφικτό. Οφείλει τουλάχιστον να εξαντλεί τα περιθώρια και να αποδεικνύει διαρκώς την καθαρότητα του ήθους του, διότι στην αντίθετη περίπτωση θα ζητηθούν ευθύνες είτε για την απραξία του είτε για την χειρίστη επιλογή του (Παπανούτσος, 1984).

Βιβλιογραφία

Κελεσίδου, Α. (1994). *Μελετήματα Προσωκρατικής Ηθικής*. Ακαδημία Αθηνών. Αθήνα.

Κεσσίδης, Θ. (1985). *Ιστορικά, Φιλοσοφικά, Κριτικά*. Αθήνα.

Μικρογιαννάκης, Ε. (2010). *Παθολογία των Πολιτευμάτων στην Αρχαιότητα*. εκδ. Καρδαμίτσα. Αθήνα.

Παπαδής, Δ. (2001). *Η Πολιτική Φιλοσοφία του Αριστοτέλη*. εκδ. Καρδαμίτσα.

Παπαδόπουλος, Θ. (1974). *Δημόκριτος, η ζωή, το έργο, το φιλοσοφικό του σύστημα*. εκδ. Στοχαστής. Αθήνα.

Παπανούτσος, Ε. (1984). *Πρακτική Φιλοσοφία*. εκδ. Δωδώνη. Αθήνα.

Τσάτσος, Κ. (2005). *Η Κοινωνική Φιλοσοφία των Αρχαίων Ελλήνων*, εκδ. Εστία. Αθήνα.

Barnes, J. (2000). *The Presocratic Philosophers*. Routledge.

Cherniss, H. (1971). *Aristotle's Criticism of Presocratic Philosophy*. Octagon Books. N.Y.

Kenny, A. (2004). *Ancient Philosophy*. Vol. 1. Clarendon Press- Oxford.

Robinson, R. (1995). *Aristotle Politics, III and IV*. Clarendon Press. Oxford.

Saunders, J. T. (1992). *Aristotle the Politics*. Penguin Books.

Taylor, C.C.W. (2005). *Οι Ατομικοί Φιλόσοφοι*. τόμ. Προσωκρατικοί Φιλόσοφοι. (επιμ.) Α.Α. Long. μτφρ. Θ. Νικολαΐδης-Τ. Τυφλόπουλος. εκδ. Παπαδήμα. Αθήνα. Τίτλ. πρωτ. *The Cambridge Companion to Early Greek Philosophy*. Cambridge University Press. 1999.

Wolf, F. (1991). *Ο Αριστοτέλης και η Πολιτική*. εκδ. Καρδαμίτσα. Αθήνα.

Πηγή: [Διεθνής Επιστημονική Εταιρία Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας. 2η Επιστημονική Ημερίδα "Προσωκρατική Φιλοσοφία: ο Άνθρωπος, η Κοινωνία και ο Κόσμος"](#)